

A lakossági pénzforgalom árazási problémái (4. rész)

A pénzforgalmi szolgáltatásokat közvetlenül terhelő díjak számottevően befolyásolják a fogyasztók fizetési szokásait. Az árazásnak ezért kiemelt szerepe van az elektronikus fizetési módok használatában, és ezáltal a drágább készpénzhasználat visszaszorításában, valamint az adóelkerüléssel és a feketegazdasággal szembeni küzdelemben. Közelmúltban publikált [tanulmányunkban](#) részletesen elemeztük a hazai és európai bankok árazási gyakorlatát, aminek keretében nem csupán a fogyasztókat terhelő költségek szintjét vizsgáltuk, hanem azt is, hogy azok milyen szolgáltatásokhoz kapcsolódóan, és milyen szerkezetben kerülnek meghatározásra. Négyrészes cikksorozatunk [első részében](#) azt mutattuk be, hogy a magyar lakossági ügyfelek relatív pénzforgalmi költségei nemzetközi összehasonlításban magasak, a [másodikban](#) azt, hogy milyen kedvezőtlen árazási szerkezeti sajátosságok figyelhetők meg a hazai bankszektorban, a [harmadikban](#) pedig azt, hogy miért probléma mindez, különösen az azonnali fizetés idei bevezetése fényében. Utolsó cikkünkben az általunk javasolt megoldást vázoljuk fel.

Korábbi cikkeink alapján a hazai elektronikus pénzforgalom árazása terén két fő probléma azonosítható. Egyrészt, a fogyasztók teljes díjterhe a tranzakciós illetéket kiszűrve is nagyon magas nemzetközi összehasonlításban, ami a magyar bankszektor ezen a területen is megmutatkozó hatékonysági problémájára utal. Másrészt, az árazási szerkezet kedvezőtlen kialakítása önmagában is komolyan hátráltatja az elektronikus fizetési módok elterjedését. A nem megfelelő árazási struktúra három területen, a tranzakciókhoz közvetlenül kapcsolódó jelentős mértékű díjakban, a kísértékű tranzakciókat aránytalanul megdrágító minimumdíjakban és a nagyobb összegű tranzakciók terheit számottevően megnövelő értékarányos díjakban nyilvánul meg.

A külföldi adatok elemzése alapján megállapítható, hogy a vizsgált 11 európai uniós tagországban jellemzően nem az átutalási tranzakciók darabszáma vagy értéke alapján terhelik a fogyasztókat az átutalások díjai, hanem azt csomag-jelleggel, az időszakos számlavezetési és/vagy betéti kártya díjakban érvényesítik a bankok. Ez egyben azt is jelenti, hogy a belföldi, helyi devizában denominált elektronikus tranzakciókhoz nem kapcsolódnak közvetlen díjak.

Csomagárazási kritériumnak megfelelő számlacsomagok száma az egyes országokban

Ország	Vizsgálatba bevont számlacsomagok száma	Ebből csomagáras számlacsomagok száma*	Csomagáras számlacsomagok aránya
Magyarország**	57	11	19%
Külföld összesen:	60	48	80%

<i>ebből:</i>			
Bulgária	5	0	0%
Dánia	6	6	100%
Egyesült Királyság	8	8	100%
Franciaország	3	3	100%
Lengyelország	5	5	100%
Németország	7	7	100%
Olaszország	7	4	57%
Portugália	5	5	100%
Románia	6	2	33%
Spanyolország	4	4	100%
Svédország	4	4	100%

Forrás: MNB

**Azon számlacsomagokat tekintjük csomagárasnak, amelyek esetében az ügyfelek által összességében fizetendő díjak egyik vizsgált jövedelemkategóriában sincsenek összefüggésben az ügyfelek belföldi átutalási forgalmával.*

***Magyarország esetében csomagárazásnak tekintettük azon számlacsomagokat, amelyekben a bankon kívüli átutalásokért nem kérnek tranzakcióhoz kapcsolódó díjakat.*

Külön érdemes kitérni a kisösszegű pénzforgalom egy egyre jelentősebb szolgáltatásához, a közeljövőben gyakorlatilag minden európai országban elérhetővé váló azonnali fizetéshez kapcsolódó nemzetközi árazási gyakorlatra. E szolgáltatás szerepe azért is jelentős, mivel olyan sokoldalú felhasználást biztosít, ami szinte minden fizetési helyzetben lehetővé teszi alkalmazását, ezáltal pedig a készpénzes tranzakciók kiváltását. Az eddigi következtetéseinkkel egybevágóan, a sikeresen működő azonnali fizetési rendszerekben sem terhelik tranzakciókhoz kapcsolódó közvetlen költségek a lakossági fogyasztókat. Az Európai Központi Bank tanulmánya alapján a már működő európai azonnali fizetési rendszerek többségében (angol, dán, svéd) a lakossági fogyasztók jellemzően ingyen vehetik igénybe a szolgáltatást. Ezzel szemben az előző cikkünkben bemutatott számításaink alapján Magyarországon változatlan banki árazási struktúra mellett az ügyfelek jelentős költségekkel szembesülnének az azonnali fizetés bevezetésekor.

A helyes ösztönzést megvalósító árazás fontosságára jó példát mutat a bankkártyás fizetések díjszerkezete is. A hazai bankok ebben az üzletágban már évekkel ezelőtt maguktól bevezették a csomagárazást, aminek keretében az éves kártyadíj megfizetése mellett az ügyfelek korlátlan számú és összegű kártyás vásárlást hajthatnak végre minden további költség nélkül. Biztosak lehetünk benne, hogy ha a jelenlegi gyakorlattal szemben az ügyfeleket az éves kártyadíjon túl az egyes kártyás fizetések után is díjak terhelnék, akkor nem figyelhettünk volna meg tartós, évi 20-25 százalékos forgalombővülést ennél a fizetési módnál az elmúlt években, és a kisebb összegű kártyás vásárlásokat gyorsító érintéses fizetés sem ért volna el olyan elsöprő sikert, mint amit jelenleg tapasztalhatunk.

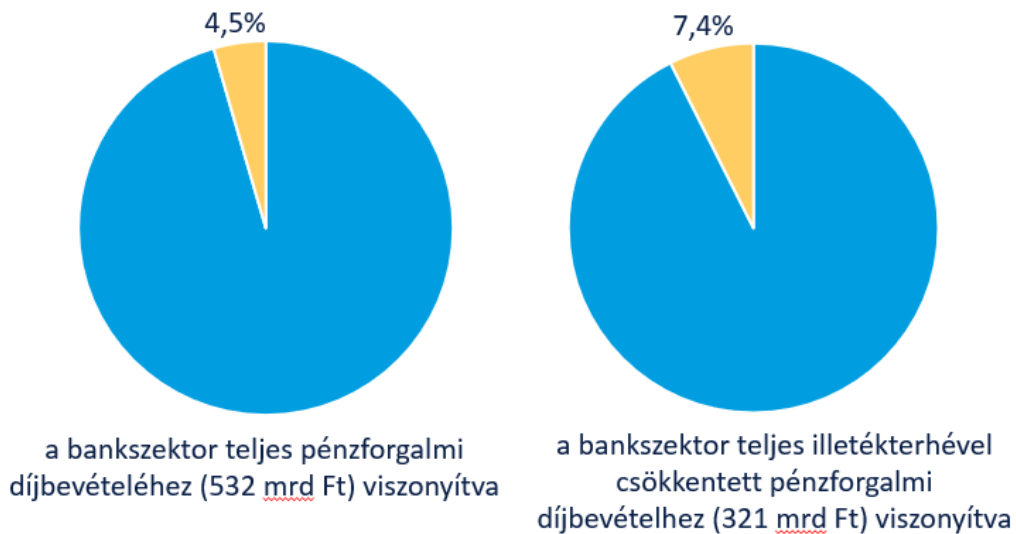
Mindezek miatt fogalmaztuk meg azt a célt, hogy a bankok az európai trendekkel és a legjobb nemzetközi gyakorlattal összhangban **az átutalások esetében is alapszolgáltatásként biztosítsák a jövőben minden hazai lakossági ügyfél számára, hogy a havi számlavezetési díj megfizetése**

ellenében korlátlan számú és összegű tranzakciót indíthasson további költségek nélkül. E cél megvalósítására véleményünk szerint a hazai pénzforgalom fejlődése szempontjából a legkedvezőbb mód az lenne, **ha a bankok egyoldalúan elengednék az azonnali átutalás szabályainak megfelelő tranzakciókhoz közvetlenül kapcsolódó jelenlegi díjaikat valamennyi, lakossági ügyfelek által használt számlatermék esetében, és ilyen díjat a jövőben bevezetésre kerülő számlatermékek esetében sem alkalmaznának.**

A tranzakciókhoz közvetlenül kötődő lakossági átutalási díjak egyoldalú elengedését az alábbi tényezők indokolják:

- 1. Az egyoldalú díjelengedés hatékonyan kezelné a hazai pénzforgalmi árazás összes feltárt szerkezeti problémáját.** Javaslataink megvalósulása esetén a tranzakcióhoz kapcsolódó díjak eltűnésével rövidtávon csomagár jellegűvé alakulna valamennyi lakossági számlatermék. Ezáltal megszűnne az az erős ellenőztözés, amit a jelenlegi árazási szerkezet jelent az elektronikus fizetési módok növekedése tekintetében. Az átutalásokhoz közvetlenül kapcsolódó díjak eltörlésével ráadásul a bankok egyben felszámolnák a legnagyobb torzítást okozó díjtételeket, a minimumdíjakat és az értékarányos díjakat is.
- 2. A díjelengedés egyrészt az ügyfelek jelenlegi magas költségei miatt indokoltan várható el a bankoktól, másrészt az ezzel vállalt teher korlátozott mértékű és középtávon számukra is kifizetődő lenne.** Az egyoldalú díjelengedés indokolt, hiszen a korábbi cikkeinkben bemutatott eredmények alapján a magyar lakossági pénzforgalmi költségek a tranzakciós illetékekkel korrigálva is a legmagasabbak a vizsgált európai országok között. Javaslatainkkal egy lépést tehetünk abba az irányba, hogy e kimagasló díjterhek csökkenjenek. 2018-ban 24 milliárd forint volt a bankok lakossági átutalásokhoz kapcsolódó teljese díjbevétele. Javaslataink ugyan nem csökkentené ezt az összeget nullára, hiszen csak az azonnali átutalás szabályainak megfelelő lakossági tranzakciók díjmentességét kezdeményezzük, azonban e bevétel túlnyomó része vélhetően ezekből az átutalásokból származott. Ez az összeg a bankszektor pénzforgalmi díjbevételeinek 4,5 százalékát, a teljes tranzakciós illetékterherrel csökkentett pénzforgalmi díjbevételeinek pedig 7,4 százalékát teszi ki. Nem kétséges, hogy a bankokat rövid távon érzékenyen érintené ez a bevételkiesés, véleményünk szerint azonban középtávon a saját érdeküket is szolgálná az átutalási díjak elengedése. Elsősorban azért, mert várhatóan már a közeljövőben jelentősen fokozódni fog az a verseny, amit a jellemzően tranzakciós díjaktól mentes, vagy nagyon olcsó fizetési megoldásokat kínáló fintech és bigtech vállalatok támasztanak a hagyományos bankokkal szemben. Jelenlegi árazási szerkezetükkel a hazai bankok komoly piacvesztéssel számolhatnak az új versenytársakkal szemben, különösen a fiatalabb, innovatív technológiákra nyitottabb csoportoknál, ami ügyfélkapcsolataik erősségét és ügyfélkörük összetételét is számottevően befolyásolhatja.

A lakossági átutalásokhoz kapcsolódó 2018-as éves díjbevétel (24 mrd Ft) aránya:

Forrás: MNB

- Az egyoldalú díjelengedéssel a bankok jelentős lépést tehetnek abba az irányba, hogy a kormányzat a közeljövőben megszüntesse a lakossági átutalások után fizetendő tranzakciós illetéket.** Becslésünk szerint 2018-ban a bankoknak nagyjából 15 milliárd forint illetékfizetési kötelezettsége keletkezett a lakossági átutalások után. Az e tranzakciókhoz kapcsolódó 24 milliárd forint éves banki díjbevétel általunk javasolt egyoldalú elengedésével tehát a bankok minden kétséget kizáróan bizonyítanák, hogy előre átengedik ügyfeleiknek minden esetleges jövőbeli illetékcsökkenés teljes összegét. (Ellentétben például a lakossági átutalások 2019. január 1-től hatályos 20 ezer forintos illetékalap-csökkenésével, aminek kedvező hatása számításaink szerint a bankszektor egészére nézve nem érvényesült maradéktalanul a lakossági ügyfelek díjterhelésében.) Ez az együttműködő magatartás véleményünk szerint jelentősen növelné a kormányzat hajlandóságát arra, hogy a közeljövőben valóban tovább csökkentse, vagy akár teljesen eltörölje a lakossági átutalásokhoz kapcsolódó tranzakciós illetéket. Amennyiben pedig ez megvalósul, úgy az egyoldalú díjelengedés terhe végeredményben 9-10 milliárd forintra, a jelenlegi teljes pénzforgalmi díjbevétel 2 százalékára csökkenne a bankszektor szintjén.
- A díjelengedéssel széles körben megvalósuló csomagárazás a hazai lakosság pénzügyi tudatosságát is nagyban segítené azáltal, hogy korábban nem látott átláthatóságot és összehasonlíthatóságot teremtene a banki számlatermékek körében.** Az átalakítás kedvező hatása az ügyfelek szempontjából abban is tetten érhető lenne, hogy a jelenlegi rendkívül bonyolult és nehezen áttekinthető árazási struktúrákkal szemben lényegesen könnyebben összehasonlíthatóvá válnának a banki díjak. Ez a változás tehát a hazai pénzügyi tudatosságot is erősítheti, a számlaváltási döntéseket támogathatja, és ezen keresztül pedig a pénzforgalmi szolgáltatók közötti versenyt is élénkítheti.

Az azonnali fizetés indulása mindenképpen kitüntetett időpontot jelent a pénzforgalmi árazási problémák kezelése tekintetében, hiszen az elektronikus fizetések elterjesztésének közös nemzetgazdasági célja szempontjából egyszeri és kivételes lehetőséggel kecsegtet. Amennyiben a bankok már az azonnali fizetési szolgáltatás indulására megvalósítják javaslatunkat, elérhetik, hogy az új szolgáltatással kapcsolatban az ügyfeleket ért első benyomások minden tekintetben kedvezők legyenek. Ez nagymértékben segítheti a szolgáltatás igénybevételének gyors elterjedését, és ezáltal az elektronikus pénzforgalom arányának korábbiaknál dinamikusabb növekedését.

„Szerkesztett formában megjelent a Portfólió.hu oldalon 2019. április 12-én.”